

**FONTES
RERUM BOHEMICARUM.**

TOM. II.
COSMÆ CHRONICON BOEMORUM CUM CONTINUATORIBUS.

**PRAMENY
DĚJIN ČESKÝCH,**

VYDÁVANÉ

Z NADÁNÍ PALACKÉHO.

DÍL II.

KOSMŮV LETOPIS ČESKÝ. S POKRAČOVATELI.

VYDAVATEL: Dr. JOS. EMLER.

PŘEKLADATEL: V. V. TOMEK.

392458-C.L

V PRAZE 1874.

NÁKLADEM MUSEA KRÁLOVSTVÍ ČESKÉHO.

V KOMISI KŇĚHKUPECTVÍ: Dr. GRÉGE A FERD. DATTEL.

- 1050 Anno dominicae incarnationis 1050.
 1051 Anno dominicae incarnationis 1051.
 1052 Anno dominicae incarnationis 1052 obiit Bozēna ¹⁾, coniunx Oudalrici ducis, mater Bracizlai.
 1053 Anno dominicae incarnationis 1053 sanctus Procopius abbas obiit. ²⁾
 1054 Anno dominicae incarnationis 1054 ³⁾ urbs Wratislav ⁴⁾ et aliae civitates a duce ⁵⁾ Bracizlao redditae sunt Poloniis ⁶⁾ ea conditione, ut quam sibi tam suis successoribus quingentas marcas argenti et 30 auri annuatim solverent.
 1055 Anno dominicae incarnationis 1055 ⁷⁾ Dux Bracizlaus ⁸⁾ virtutum culmine clarus, Gemma Boemorum ⁹⁾, patrum lux clara suorum, cum adiuvante deo totam sibi subiugasset Poloniam, nec non bis victor, iam tertia vice proposuerat invadere Pannoniam, dumque praecedens suum exspectat exercitum, Hrudim ¹⁰⁾ in urbe acri pulsatur aegritudine; quam ut sensit magis magisque ingravescere, et sui corporis vires evanescere, convocat eos, qui forte aderant terrae ¹¹⁾ primates, quibus astantibus verbis fatur talibus: Quia me mea fata vocant, et atra mors iam prae oculis volat, volo vobis assignare et vestrae fidei commendare, qui ¹²⁾ post me debeat ¹³⁾ rem publicam gubernare. Vos scitis, quia nostra principalis ¹⁴⁾ genealogia, partim sterilitate partim pereuntibus in ¹⁵⁾ immatura aetate, me usque ¹⁶⁾ ad unum fuit redacta. Nunc autem, ut ipsi cernitis, sunt mihi a deo dati quinque nati, inter quos dividere regnum Boemiae non videtur mihi esse utile, quia omne regnum in se ipsum ¹⁷⁾ divisum desolabitur. Quia ¹⁸⁾ vero

Léta od narození páně 1050.
 Léta od narození páně 1051.
 Léta od narození páně 1052 zemřela Bozēna, manželka knížete Oldřicha, matka Břetislawowa.
 Léta od narození páně 1053 zemřel jest swatý Prokop opat.
 Léta od narození páně 1054 brad Wratislaw a jiní hradové jsau od knížete Břetislawa nawráceni Polákům, na ten způsob, aby jak jemu tak nástupcům jeho platili pět set hřiwen stříbra a 30 zlata ročně.
 Léta od narození páně 1055
 Ctností všech vrcholem slavný Břetislaw kněz, Perla Čechů ona, otců svých to světlo přejasně, když byl s pomocí boží celé Polsko sobě podrobil, dwakrát byw wítězem, již potřetí minul udeřiti na Uhry, a když jeda napřed čekal na wojsko své, we Chrudimi we hradě prudkau uchwácen jest nemoci; a když pozorowal, že se nemoc zmáhala a síly těla jeho mizely, swolal přednější w zemi, kteří tu právě byli, ku kterýmž přistojícím promluwil takowými slowy: Poněwadž mě wolá osud můj, a smrt strašlivá již se mihá před očima, chci wám oznámiti a wěrnosti waši poručiti, kdo by po mně měl zemi spravowati. Wám jest powědomo, že byl náš knížecí rod dilem neplodností, dilem že zemřeli w nedospělém wěku, sešel až do mne do jediného. Nyní však, jak widíte, jest mi od Boha dáno pět synů, mezi které zemi českau rozděliti newidí se mi užitečné býti, protože každé králowství w sobě rozdělené zahyne. Že však od stwoření swěta a od počátku císařství Řím-

¹⁾ Bona 6; tak měl i A, ale rukau druhau nadepsáno ze; Boziēna 2. Zpráwu tuto klade jak ruk. A tak i 6 k r. 1050. — ²⁾ Zpráwa takto položena jest jen w rukopisech 2, 2a, 2b. W ruk. 4, 4a jest poznamenáno: Procopius primus abbas Zazowensis monasterii felici fine cursum vitae suae consumans VIII Kal. Aprilis huius mundi exiit stadium aeternae felicitatis percepturus bravium. W ruk. 6 jsau položena následující slowa: A. d. inc. MLIII^o, VIII Kal. Apr. hoc est in die annunciacionis beatissime virginis Marie obiit sanctus Procopius abbas, caritatis flagrantia plenus, castimonia purus, humilitate preclarus, cuius exequiis et sepulture Seuerus, sextus Pragensis ecclesie episcopus, affuit et honorifice corpus eius in ecclesia sancte dei genitricis, quam ipse struxerat, sepeliuit. Idem sanctus in hac vita dum deguit, quanta morum honestate et miraculorum patrociniū et iam in celesti regno laureatus enituerit, liber gestorum eius de vita euidētius legenti indicat. Que quia iam dicta sunt, hec hic non iteranda. — ³⁾ Nad tímto rokem jest w A rukau jinau připsáno MLIII. — ⁴⁾ Wratislaw 2; Wratislavi 3; Wratislau 2b, 4a; Wratislawy 5. — ⁵⁾ d. Boemico Br. 2b, 4, 4a. — ⁶⁾ Poloniis 2aa. — ⁷⁾ Mill. LIII nadepsáno rukau jinau w A. — ⁸⁾ Br. Boemorum 4, 4a. — ⁹⁾ Sclavorum 4, 4a. — ¹⁰⁾ Chrudim 2; Hrudin 3; Chrudym 6. — ¹¹⁾ sui 2. — ¹²⁾ w A nadepsáno nad místem wyškřabaným. — ¹³⁾ debeat 6. — ¹⁴⁾ nemá A. — ¹⁵⁾ nemá 2, 2a, 3, 4, 4a. — ¹⁶⁾ oprav. w A rukau jinau. — ¹⁷⁾ in se ipso připsáno po straně rukau jinau; ipsum není w 2aa. — ¹⁸⁾ quod 2b.

ab origine ¹⁾ mundi et ab initio Romani imperii, et usque ad haec tempora fuerit fratrum ²⁾ gratia rara, testantur nobis exempla rata. Nam Cain ³⁾ et Abel, Romulus et Remus, et mei atavi Boleslaus et sanctus Wenczlaus, si spectes, quid fecerint ⁴⁾ fratres bini, quid facturi sunt quini ⁵⁾? Hos ego ⁶⁾ quanto potiores ac potentiores intueor, tanto mente praesaga peiora augurior. Heu mens semper pavida genitorum de incertis fatibus natorum. Unde praevidendum ⁷⁾ est, ne post mea fata ⁸⁾ aliqua inter eos oriatur discordia propter obtinenda regni gubernacula. Qua de re rogo vos per dominum ⁹⁾ et obtestor fidei vestrae per sacramentum, quatinus inter meos natos sive nepotes semper maior ¹⁰⁾ natus summum ius et solium obtineat in principatu, omnesque ¹¹⁾ fratres sui sive qui sunt orti herili de tribu, sint sub eius dominatu ¹²⁾. Credite mihi, nisi monarchos ¹³⁾ hunc ¹⁴⁾ regat ducatum, vobis principibus ad iugulum, populo ad magnum deveniet ¹⁵⁾ damnus. Dixerat, et inter astancium manus corporeos artus linqueus petit aethera flatus eius IV Idus Januarii ¹⁶⁾, ac magnus planctus est desuper illico factus. Quanta autem dux iste Bracizlaus frugalitatis ¹⁷⁾ (vel ¹⁸⁾) quanta discretionis in divinis legibus ¹⁹⁾ et humanis iudiciis, aut quam largus dator ²⁰⁾ elemosinarum et quam pius fautor ecclesiarum sive viduarum fuerit, facundia Tullii prius defecisset, quam singula eius ²¹⁾ quaeque merita explicuisset ²²⁾.

14. Post cuius obitum filium eius primogenitum nomine Spitignev ²³⁾ omnes Boemicae gentis, magni et parvi, communi consilio et voluntate pari eligunt sibi in ²⁴⁾ ducem ²⁵⁾, cantantes Kirieleison cantilenam dulcem. Erat enim vir valde speciosus, caesarie pice nigrior atra, barba proluxa, facie lactea ²⁶⁾, genae eius candidiores nive, et parum rubentes per medium. Quid plura? Vir bonus et talos a vertice pulcher ad imos erat ²⁷⁾. Prima ²⁸⁾ die, qua intronizatus est, hic

ského i až do těchto časů bratrská láska bývala vzácná, svědčí příkladové zjištění. Nebo co Kain a Abel, co Romulus a Remus, co Boleslaw a swatý Wacslaw učinili, když pomníme, vždy bratři dva, co pojde z bratří patera? Když na ně patřím, čím jsou schopnější a mocnější, tím v duchu předzvídam tuším věci horší. Ach, myslí vždy auzkostlivá rodičů pro nejisté osudy synů! Pročez potřebí jest opatřiti, aby po mém skonání newznikla mezi nimi nějaká rozepře o obdržení panství nad zemí. Proto žádám vás pro hospodina a zapřísahám vás přísahau vaší věrnosti, aby mezi mými syny nebo wnuky vždy první dle stáří obdržel právo a stolec v knížetství, a všichni jeho bratři nebo kteří jsou z panovnického pokolení, aby stáli v jeho poslušenství. Věřte mi, nebudeli jeden mocnář spravovati tohoto knížetství, půjde vám předním o krk, lidu pak bude ke škodě veliké. Dořekl to, a v rukau přistojících duch jeho opustiv audy tělesné, vzletěl k nebesům dne 10 Ledna, i byl z toho hned pláč veliký. Pak jak kníže tento Břetislav byl rozumný a jak maudrý v zákonech božských i v právech lidských, neb jak byl štedrým almužen dárce, jak zbožným kostelů a wdow zastáncem, Tulliowa by prvé výmluwnost došla, nežby všecy jeho zásluhy vyložila.

14. Po jeho smrti všichni velci i malí národu českého z usnešení obecného a z jednosworné vůle zvolili sobě prworozeného syna jeho, jménem Spytihněwa, za kníže, písničku pěknau Kyrieleison zpívající. Nebo byl muž velmi krásný, vlasů černějších než smůla černá, wausů hustých, wzezření weselého; twáře jeho byly sněhu bělejší a maličko přičerwenalé w prostředku. Co více? Byl muž dobrý a od hlavy do nejnižší paty krásný. On sobě prvního dne,

¹⁾ oriente 1. — ²⁾ nemá A, 1, 2, 2a, 2aa, 4. — ³⁾ Chain 1. — ⁴⁾ fecerunt 2aa; fuerint 3. — ⁵⁾ quini 3. — ⁶⁾ ergo 1, 4. — ⁷⁾ providendum A. — ⁸⁾ facta měl A, ale oprav. w fata. — ⁹⁾ deum 2b, 3. — ¹⁰⁾ minor 3. — ¹¹⁾ et omnes 4. — ¹²⁾ Srowněj o téže věci konec kapituly 13 kn. III. — ¹³⁾ monarchos má rukau jinau nadepsáno 1; nec mon. 2b; si monarcha 3. — ¹⁴⁾ habent 2aa. — ¹⁵⁾ deveniret měl 1, ale r vyškrábáno. — ¹⁶⁾ nemá 4a. — ¹⁷⁾ fragilitatis opr. frugilitatis A. — ¹⁸⁾ et 2aa. — ¹⁹⁾ regibus 1. — ²⁰⁾ dator opakuje 1. — ²¹⁾ eius opera et mer. 2aa. — ²²⁾ explicuissent A. — ²³⁾ Zpitignev 1, 2b; Spitignev 2, 2aa; Zpitignev 3; Zpitigneum 4; Spitigneum 4a; Spitygnew 6. — ²⁴⁾ nemá 4, 4a. — ²⁵⁾ iudicem 4, 4a. — ²⁶⁾ lata 4. — ²⁷⁾ Hor. Ep. II, 2, 4. — ²⁸⁾ P. autem 4, 4a.

1055 magnum et mirabile ac omnibus seculis memorabile fecit hoc sibi memoriale; nam quotquot inventi sunt de gente Teutonica, sive dives sive pauper sive ¹⁾ peregrinus, omnes simul in tribus diebus iussit eliminari de terra Boemia, quin etiam et genitricem non tulit remanere suam, de qua supra meminimus, Ottonis natam, nomine Juditham. Similiter et abbatissam sancti Georgii, Brunonis filiam, eliminat, quia haec olim antea eum verbis offenderat acerbis. Nam dum pater eius Bracizlaus reaedificaret moenia totius urbis Pragae per girum, et hic ²⁾ supradictus heros a patre sibi concessam Satec ³⁾ haberet provinciam, forte ⁴⁾ exiit, ut cum suis circa sancti Georgii claustrum componeret murum. Et cum nullo modo recte poni posset murus, nisi destrueretur fornax ⁵⁾ abbatissae, qui ⁶⁾ ibi ⁷⁾ forte stabat, iactata fune in media tunc aliis hoc facere cunctantibus accessit natus herilis, et quasi risum sibi faciens, cum magno cachinno ⁸⁾ iussit eum deicere subito in torrentem Bruzincam ⁹⁾, dicens: Hodie domina abbatissa calidas non gustabit placentas. Quod agnoscens abbatissa exiit irata de claustrum, et valde moleste eius dicta ferens, sic eum yronicis aggreditur et confundit dictis:

Nobilis, insignis, vir fortis et inclitus armis,
Quam magnas turres nunc expugnavit et urbes,
Et sibi famosum fert de fornace triumphum,
Tempora iam lauro victricia cingat et auro.
Clerus multimodas, campanis ¹⁰⁾ personet ¹¹⁾ odas,
Dux quia deiecit ¹²⁾ fornacem miraque fecit.
Ah ¹³⁾! pudet effari ¹⁴⁾, quae non pudet hunc
operari.

Corpore dirigit vir, vox et fancibus haesit ¹⁵⁾,
Indignansque suam gemitu compescuit iram ¹⁶⁾.

Haec quoniam ¹⁷⁾ abbatissae dicta dux alta
in mente reposita reservarat ¹⁸⁾, postquam est
intronizatus, priusquam sancti Georgii ecclesiam
intrarat ¹⁹⁾, abbatissam expellit ²⁰⁾, mandans sibi

jak byl posazen na stolec, welkau a diwnau i na wšecky wěky pamětihodnau takowau zjednal památku. Koliko totiž nalezlo se rodu německého, buď bohatých buď chudých buď přichozích, všechny najednau do tří dní kázal wyobcowati ze země české. Ba ani matce své nedopustil tu zůstati, o niž jsme swrchu wzpomněli, dečeři Ottowě, jménem Juditě. Podobně i abatyši swatého Jiří, dceru Brunonowu, wyobcowal, poněwadž ona jej byla někdy před časem urazila slowy důtkliwými. Nebo když otec jeho Břetislav přestawowal zdi celého hradu Pražského kolem do kola a hrdina swrchuřečený měl toho času kraj Žatecký sobě propůjčený, stalo se právě, že se swými kladl zeď u kláštera sw. Jiří. A když žádným způsobem nemohla zeď dobře býti postawena, lečby rozbořena byla pec abatyše, která tam právě stála, a již byl obhozen okolo ní prowaz, tu když druzí se wáhali to učiniti, přistaupil syn kněžecí, a jako posměch sobě dělaje, s welkým chechtotem kázal ji najednau shoditi do potoka Brusnice, řka: Dnes paní abatyše neokusí teplých koláčů. Což zwěděwši abatyše wyšla z kláštera rozzlobena, a welmi těžce nesauc jeho slowa, takowými jej oslowila a zahanbila řečmi ironickými:

Slawný, urozený muž, chrabrý, we zbrani čelný,
Jak welikých twrzí i hradů dobyl on tuto chwili;
A z pece powěstnau sobě získal witezosláwu!
Skráně nechať bobkem witezné obwine, zlatem.
Žáci zpívejte mnohozwučně, a na zwony zwoňte;
Neb jest pec porazil váš kníže a diw tu dokázal.
Ach, o! hanba wyřici, co ten páchat se nehanbí!

Stuhlo mu tělo celé, a hlas w ústech mu uwázl,
Rozhněwaný však powzdychnuw, hněw swůj utajil jest.

Ta slowa abatyše poněwadž kníže hluboko w mysli své uložená zachowal, když byl postawen na stolec, prwé než wešel do kostela sw. Jiří, abatyši wyhnal, wzkázaw jí tak: Nyní spíše

¹⁾ seu 4. — ²⁾ haec 1. — ³⁾ Satec 1; Satec 2; Satec 2a, 2b; Sathec 4, 4a; Sacz 2aa; Zatecz 6. — ⁴⁾ sorte 2, 4. — ⁵⁾ Tak i 2b, ale po straně fornus připsáno ještě. — ⁶⁾ que 2aa. — ⁷⁾ nemá 4, 4a. — ⁸⁾ chachinno 1, 4a. — ⁹⁾ Brusnicam 1; Bruskam 2aa; Bruznicam 2a, 2b, 4, 4a; Brucitucam 3; Brusnyczkam 6. — ¹⁰⁾ campanas 4, 4a; tak měl i A, ale oprav. w campanis. — ¹¹⁾ personat 3; resonet 2aa. — ¹²⁾ deicit 4a. — ¹³⁾ Ach 4. — ¹⁴⁾ ea fari 4, 4a. — ¹⁵⁾ Virg. Aen. III, 48. — ¹⁶⁾ Luc. Phars. IX, 166. — ¹⁷⁾ quum 2b, 3. — ¹⁸⁾ reservaret 1. — ¹⁹⁾ intrat A; intraret 4, 4a; ostatní int. ad ab. — ²⁰⁾ Tak w A připsáno saucasnau rukau; w ostatních slowa abbatissam expellit scházejí.